

Katja Klopčič

Nataša Konc Lorenzutti: *Krilate in kosmate basni.*

Ilustriral Marjan Manček.

Radovljica: Didakta, 2010.

Običajno najprej nastanejo besedila, ta – in njihov avtor oziroma avtorica – potem iščejo ilustratorja, ki bi jim vdihnil ustrezno podobo. Tokrat se je zgodilo obratno: Marjan Manček je ustvaril iskrive, zgovorne in humorne ilustracije, nato je Nataša Konc Lorenzutti ustvarila verze. Deset slovenskih ljudskih basni je tako znova spregovorilo, in sicer *Kozel*, *Konj in vol*, *Lisica in golobici*, *Osel in psiček*, *Oven in bik*, *Pes, mačka in volk*, *Prepelica in njeni mladički*, *Riba in pastirica*, *Kokoš* ter *Volk pastir*. Sedem se jih razteza čez dve sosednji strani, tri pa so nekoliko daljše in zavzamejo štiri strani. Pogled tako z lahkoto zaobjame likovno celovitost posamezne basni. Naj na tem mestu zapišem nekaj besed o opremi: za oblikovanje in prelom je poskrbel Mitja Manček. Naslovnico, hrbet ter pred- in zapapir krasijo ilustracije posameznih živali in prav zabavno je ugibanje, iz katere pripovedi posamezna ilustracija izvira. Živali namreč niso namensko ustvarjene za katerega od teh pomembnih delov knjige, ampak so “osamljene” in vzete iz posameznih basni. K branju na naslovnici vabita lisica na poti v posmrtno življenje (nebesa? zrasla so ji namreč krilca, neverjetno zgovorna sta tudi njena telesna drža in izraz okoli gobčka; *Lisica in golobici*) in kokodakajoča kokoš (*Kokoš*), hrbet krasí pav (*Kokoš*), najbolj zabavna in meni najljubša pa sta poskakujoča vzhičena psa (*Volk pastir*), ki krasita pred- in zapapir ter poudarjata duhovitost risb in besedil v knjigi. Prav humorja in duhovitosti zadnje čase primanjkuje, saj se zdi, da večina slikanic stavi na nežnost, prijaznost in všečno barvitost, ki pa se pogosto nevarno približajo kičasti podobi in vsebini. In zdaj k basnim.

V tej didaktični knjižni vrsti nastopajo živali, ki se obnašajo kot ljudje (posamezne živali posebljajo kako značilno človeško lastnost), zanj stá značilna zaokrožena zgodba in presenetljiv končni preobrat, ki omogoča “izrecno formulacijo kakega moraličnega pravila, nauka ali kritike” (Matjaž Kmecl). Našteto velja tudi za pričujoče basni; pri verzificirani različici je še

toliko izrazitejša zaokroženost zgodbe, pogost je končni preobrat, skoraj polovica basni pa se ne končuje s poantiranim naukom, a v teh primerih poučno deluje celotna zgodba. Avtorica z ekonomičnim izrazjem, brez odvečnih okrasnih pridevkov, predvsem in najprej pripoveduje zgodbo, spregovorijo pa tudi živali (le v treh basnih imajo kako besedo tudi ljudje). Njihove izjave tako ali drugače povedno razkrivajo njihov pravi značaj. Kadar se več kot pohvalno izrazijo o sebi – konj se na primer reži “Dobro sem ga naplahtal, / res sem pametna žival.” (*Konj in vol*); volk se pred mačko in psom baha: “Moje silne mišice / vama bodo prav prišle.” (*Pes, mačka in volk*) –, pesnica z izbranimi besedami v njihovo bahanje vnese tudi pridih ironije.

Pripovedni tok v pričujočih basnih je organiziran v štirivrstičnice, le redko se med njimi znajdejo dvovrstičnice (in običajno je ta delitev tudi vsebinsko podkrepjena), ritem je večinoma trohejski, rime so, vendar njihova razporejenost ni stroga in se je avtorica ne drži za vsako ceno (v eni basni tako srečamo zaporedno in prestopno rimo, zgodi se, da prvi verz svojo rimo najde šele nekaj kitic pozneje ...), toda sporočilnost prevlada, ritem in rima pa sta kljub takšnim in drugačnim odstopom dovolj močna, da je branje tekoče. Vse skupaj se nekoliko zatakne le pri basni *Oven in bik*. Nasprotno so izjemno uspešne *Konj in vol*, *Volk pastir* ter *Pes, mačka in vol*. Pri slednji izstopa tudi udaren zaključek z naukom, ki se je osamosvojil v dvovrstičnico: Stara mačka je odšla po svetu in pridružila sta se ji po njunih besedah močna pes in volk. “Skupaj so naprej odšli / in medveda srečali. // Ko orjaka sta uzrla, / pes in volk sta jo ucvrila. / Stara mačka pa stoji / tam z žarečimi očmi ... // ... in tako pogumno gleda, / da postane strah medveda: // 'Raje z njo ne bom kramljal, / kar naprej bom odhlačal,' / misli medved in zbeži / pred junaškimi očmi. // Je korajža se mi zdi, / bolj pomembna od moči!” Naj omenim še *Ribo in pastirico* (ptica, da ne bo pomote), najbolj žalostno basen v tem izboru: po neurju voda hitro odteče in ribica se v majhni luži bori za življenje, pastirica pa jo bodri, naj se ozre naokoli in pogleda, kako lep je svet. Zaključno kitico (“To rekoč pogine riba, / pa čeprav je svet cvetoč. / Lepe, pesniške besede, / niso ji bile v pomoč!”) podkrepljuje ilustracija – na travniku so od uboge ribice ostale le še kosti. S smrtjo glavne “junakinje” se sicer konča tudi basen *Lisica in golobici*, vendar je njen zaključek bolj blago poantiran (“A za hišo jo pričaka / kmet z nabito šibrovko. / Spet se ji naježi dlaka; / tokrat zadnjič – za slovo.”), duhovitost pa zgodbi pridihne predvsem ilustracija z že omenjeno lisičko, ki krasi tudi naslovnico knjige.

Nezgrešljive ilustracije Marjana Mančka, ki že same po sebi pripovedujejo zgodbo, zanimivo za najmlajše ljubitelje knjig, ki še ne znajo brati, spretno dopolnjujejo in nadgrajujejo verzi Nataše Konc Lorenzutti. Spoj obojega so *Krilate in kosmate basni*, ki jih bomo z veseljem vedno znova vzeli v roke.